

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

11. juli 2024*

»Præjudiciel forelæggelse – artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU – effektiv domstolsbeskyttelse på de områder, der er omfattet af EU-retten – dommeres uafhængighed – domstol, som forudgående er oprettet ved lov – retfærdig rettergang – tjeneste for registrering af retsafgørelser – national lovgivning, hvorefter der ved retterne i anden instans indføres en registrerende dommer, som i praksis har beføjelse til at udsætte afsigelsen af en dom, give instrukser til dommerkollegierne og anmode om, at der indkaldes til et afdelingsmøde – national lovgivning, der giver beføjelse til at afgive bindende »retsopfattelser« på møder i en afdeling eller på møder mellem alle dommere ved en domstol, herunder i allerede voterede sager«

I de forenede sager C-554/21, C-622/21 og C-727/21,

angående tre anmodninger om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Visoki trgovački sud (appeldomstol i handelsretlige sager, Kroatien) ved afgørelser af 3. august 2021 (C-554/21), af 21. september 2021 (C-622/21) og af 10. november 2021 (C-727/21), indgået til Domstolen henholdsvis den 8. september 2021, den 7. oktober 2021 og den 30. november 2021, i sagerne

Financijska agencija

mod

HANN-INVEST d.o.o. (C-554/21),

MINERAL-SEKULINE d.o.o. (C-622/21),

og

UDRUGA KHL MEDVEŠČAK ZAGREB (C-727/21),

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling),

sammensat af præsidenten, K. Lenaerts, vicepræsidenten, L. Bay Larsen, afdelingsformændene A. Arabadjiev, A. Prechal, C. Lycourgos, F. Biltgen og N. Piçarra samt dommerne S. Rodin, I. Jarukaitis (refererende dommer), N. Jääskinen, N. Wahl, I. Ziemele, J. Passer, D. Gratsias og M.L. Arastey Sahún,

* Processprog: kroatisk.

generaladvokat: P. Pikamäe,

justitssekretær: fuldmægtig M. Longar,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 5. juni 2023,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Financijska agencija ved ekspert S. Pejaković,
- den kroatiske regering ved G. Vidović Mesarek, som befuldmægtiget,
- Europa-Kommissionen ved K. Herrmann, M. Mataija og P.J.O. Van Nuffel, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 26. oktober 2023,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningerne om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU og artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«).
- 2 Anmodningerne er blevet indgivet i forbindelse med tre tvister, de to første mellem Financijska agencija (finansielt organ, Kroatien, herefter »finansagenturet«) på den ene side og HANN-INVEST d.o.o. (sag C-554/21) og MINERAL-SEKULINE d.o.o. (sag C-622/21) på den anden side vedrørende inddrivelse af dette organs omkostninger i forbindelse med aktiviteter, som det har udøvet som led i en insolvensbehandling, og den tredje vedrørende en anmodning indgivet af UDRUGA KHL MEDVEŠČAK ZAGREB om at indlede en insolvensbehandling (sag C-727/21).

Retsforskrifter

Lov om organiseringen af retssystemet

- 3 Artikel 14 i Zakon o sudovima (lov om organiseringen af retssystemet) (*Narodne novine*, nr. 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19 og 130/20) fastsætter:

»1. I Kroatien udøves retsvæsenet af almindelige domstole, specialiserede retter og Vrhovni sud [(øverste domstol, Kroatien)].

[...]

3. De specialiserede domstole er Trgovački sudovi [(handelsretterne, Kroatien)], Upravni sudovi [(forvaltningsdomstolene, Kroatien)], Visoki trgovački sud [(appeldomstol i handelsretlige sager, Kroatien)], Visoki upravni sud [(appeldomstol i forvaltningsretlige sager, Kroatien)], Visoki

prekršajni sud [(appeldomstol i sager om administrative overtrædelser, Kroatien)] og Visoki kazneni sud [(appeldomstol i straffesager, Kroatien)].

4. Kroatiens højeste retsinstans er Vrhovni sud [(øverste domstol)].

[...]«

4 Denne lovs artikel 24 er affattet således:

»Visoki trgovački sud [(appeldomstol i handelsretlige sager)]

1. træffer afgørelse i appelsager til prøvelse af afgørelser truffet i første instans af Trgovački sudovi [(handelsretterne)]

2. påkender tvister mellem Trgovački sudovi [(handelsretterne)] om stedlig kompetence og træffer afgørelse om delegation af kompetence mellem disse retter

[...]«

5 Nævnte lovs artikel 38 bestemmer:

»1. På afdelingens møder behandles spørgsmål, der er af interesse for afdelingens arbejde, herunder navnlig tilrettelæggelse af de interne aktiviteter, omdiskuterede retsspørgsmål, sikring af ensartethed i retspraksis og spørgsmål, der er relevante for anvendelsen af lovgivningen inden for hvert retsområde, samt overvågning af de til afdelingen knyttede dommeres, juridiske rådgiveres og dommerfuldmægtiges arbejde og uddannelse.

2. På møderne i afdelingerne under Županijski sud [(distriktsdomstol, Kroatien)], Visoki trgovački sud [(appeldomstol i handelsretlige sager)], Visoki upravni sud [(appeldomstol i forvaltningsretlige sager)], Visoki kazneni sud [(appeldomstol i straffesager)] og Visoki prekršajni sud [(appeldomstol i sager om administrative lovovertrædelser)] drøftes ligeledes spørgsmål af fælles interesse for de lavere retsinstanser inden for disse jurisdiktioner.

3. På møderne i afdelingen under Vrhovni sud [(øverste domstol)] drøftes spørgsmål af fælles interesse for visse af eller alle domstolene på Republikken Kroatiens område, ligesom der drøftes og formuleres en stillingtagen til udkast til retsforskrifter, der henhører under et særligt retsområde.«

6 Samme lovs artikel 39 har følgende ordlyd:

»1. Formanden for afdelingen eller retspræsidenten indkalder til et møde i afdelingen efter behov og mindst én gang hver tredje måned og leder drøftelserne på mødet. Når retspræsidenten deltager i drøftelserne på et møde i afdelingen, leder han mødet og deltager i beslutningsprocessen.

2. Der skal indkaldes til et møde med deltagelse af alle domstolens dommere, når domstolens afdeling eller en fjerdedel af alle dommerne kræver det.

3. På møder med deltagelse af domstolens eller afdelingens dommere træffes beslutninger med et flertal af dommeres eller afdelingens dommeres stemmer.

4. Der tages referat af drøftelserne på mødet.

5. Retspræsidenten eller formanden for afdelingen kan ligeledes invitere fremtrædende videnskabsfolk og eksperter inden for et bestemt retsområde til at deltage i mødet mellem alle dommerne eller dommerne i afdelingen.«

7 Artikel 40 i loven om organiseringen af retssystemet bestemmer:

»1. Der indkaldes til et møde i en afdeling eller mellem dommere, når det konstateres, at der forekommer fortolkningsforskelle mellem afdelinger, kamre eller dommere i spørgsmål om anvendelse af loven, eller når et kammer eller en dommer i en afdeling afviger fra den hidtil herskende retsopfattelse.

2. Den retsopfattelse, der fastlægges på mødet mellem alle dommerne eller i en afdeling under Vrhovni sud [(øverste domstol)], Visoki trgovački sud [(appeldomstol i handelsretlige sager)], Visoki upravni sud [(appeldomstol i forvaltningsretlige sager)], Visoki kazneni sud [(appeldomstol i straffesager)] eller Visoki prekršajni sud [(appeldomstol i sager om administrative lovovertrædelser)] og på mødet i en afdeling af en Županijski sud [(distriktsdomstol)], er bindende for alle kamre eller dommere i anden instans i denne afdeling eller retsinstans.

3. Formanden for en afdeling kan i givet fald invitere professorer fra det juridiske fakultet, fremtrædende videnskabsfolk eller eksperter inden for et bestemt retsområde til at deltage i mødet i afdelingen.«

Retternes procesreglement

8 Artikel 177, stk. 3, i Sudski poslovník (retternes procesreglement) (*Narodne novine*, nr. 37/14, 49/14, 8/15, 35/15, 123/15, 45/16, 29/17, 33/17, 34/17, 57/17, 101/18, 119/18, 81/19, 128/19, 39/20, 47/20, 138/20, 147/20, 70/21, 99/21 og 145/20) fastsætter:

»For en ret i anden instans anses en sag for at være afsluttet på datoen for fremsendelse af en officiel genpart af afgørelsen fra dommerkontoret, når den er blevet returneret fra registreringstjenesten. Registreringstjenesten er forpligtet til at sende den tilbage til dommerkontoret hurtigst muligt efter datoen for modtagelse af sagsakterne. Denne officielle genpart af afgørelsen fremsendes dernæst inden for en ny frist på otte dage.«

Tvisterne i hovedsagerne og de præjudicielle spørgsmål

9 Visoki trgovački sud (appeldomstol i handelsretlige sager), som er den forelæggende ret, skal påkende tre appeller. I sagerne C-554/21 og C-622/21 vedrører appellerne kendelser om afslag på anmodninger fra finansagenturet om godtgørelse af omkostninger i forbindelse med de aktiviteter, som dette organ har udøvet som led i en insolvensbehandling. I sag C-727/21 vedrører appellen en kendelse om afslag på en begæring om indledning af en insolvensbehandling.

10 Den forelæggende ret behandlede disse tre appeller i dommerkollegier med tre dommere og forkastede dem enstemmigt, hvorved de stadfæstede de afgørelser, der var truffet i første instans. Dommerne ved denne ret underskrev deres domme og videresendte dem efterfølgende til tjenesten for registrering af rettens retsafgørelser i overensstemmelse med artikel 177, stk. 3, i retternes procesreglement.

- 11 Dommeren i registreringstjenesten (herefter »den registrerende dommer«) afslog imidlertid at registrere disse retsafgørelser og hjemviste dem til de respektive dommerkollegier, ledsaget af en skrivelse, hvoraf det fremgik, at den registrerende dommer ikke var enig i de løsninger, der var blevet valgt i disse afgørelser.
- 12 I sag C-554/21 redegøres der i denne skrivelse for sager, hvori den forelæggende ret under lignende omstændigheder har truffet en anden afgørelse, men også for en anden sag, hvori denne ret har truffet afgørelse på samme måde som det dommerkollegium, der traf afgørelse i hovedsagen. Den registrerende dommer konkluderede på denne baggrund, at hovedsagen skulle hjemvises til det pågældende kammer, og at hovedsagen, såfremt sidstnævnte opretholdt sin afgørelse, skulle behandles på et »møde i den pågældende afdeling«. Den registrerende dommer gjorde herved registreringen af retsafgørelsen i den nævnte hovedsag betinget af, at der blev valgt en anden løsning, hvorved én af de to divergerende tendenser, der er observeret i denne rets praksis, således blev foretrukket, idet denne dommer præciserede, at såfremt kammeret ikke foretog en fornyet prøvelse af den pågældende sag og ændrede den valgte løsning, ville dommeren fremsende denne retsafgørelse til behandling ved den nævnte rets afdeling for handelsretlige sager og andre tvister med henblik på vedtagelse af en »retsopfattelse« angående den måde, hvorpå sager af denne type skal afgøres.
- 13 I sag C-622/21 begrundede den registrerende dommer i sin skrivelse hjemvisningen af hovedsagen til det relevante kammer med, at der forelå to afgørelser fra den forelæggende ret, hvori der var vedtaget løsninger, som var i strid med den, der var blevet valgt i hovedsagen. Den forelæggende ret har imidlertid anført, at disse to afgørelser blev truffet efter vedtagelsen af den afgørelse, der blev truffet i den nævnte hovedsag. Registreringsproceduren for sidstnævnte afgørelse blev i realiteten blokeret og denne afgørelse ikke fremsendt, så længe disse senere afgørelser, der afspejlede et andet retligt synspunkt, ikke var blevet sendt.
- 14 I sag C-727/21 fremgår det af den registrerende dommers skrivelse, at denne er uenig i den retlige fortolkning, som det dommerkollegium, der traf afgørelse i hovedsagen, har anlagt. Denne skrivelse nævner imidlertid ikke en anden afgørelse, der går i en anden retning end den retning, som dette dommerkollegium valgte.
- 15 I denne hovedsag mødtes det nævnte dommerkollegium efter afslaget på registrering af dets første retsafgørelse med henblik på en ny rådslagning, hvorunder det foretog en fornyet prøvelse af appellen og gennemgik udtalelsen fra den registrerende dommer, inden det besluttede ikke at ændre den løsning, som det tidligere havde valgt. Dommerkollegiet traf derfor en ny retsafgørelse og videresendte denne til registreringstjenesten.
- 16 Idet den registrerende dommer foretrak en anden retlig løsning, videresendte denne dommer den nævnte sag til den forelæggende rets afdeling for handelsretlige sager og andre tvister med henblik på, at det omtvistede retlige spørgsmål blev behandlet på et møde i denne afdeling.
- 17 På mødet vedtog denne afdeling en »retsopfattelse«, hvori afdelingen valgte den løsning, som den registrerende dommer foretrak. Den samme hovedsag er efterfølgende blevet hjemvist til det pågældende dommerkollegium med henblik på, at dette træffer afgørelse i overensstemmelse med denne »retsopfattelse«.
- 18 I de tre sager har den forelæggende ret anført, at i henhold til artikel 177, stk. 3, i retternes procesreglement anses det retslige arbejde i en sag, der påkendes i anden instans, først for afsluttet, når den pågældende retsafgørelse er blevet registreret af registreringstjenesten. Det er

først efter en sådan registrering og den efterfølgende fremsendelse af denne afgørelse til parterne, at sagen anses for afsluttet. Det fremgår således af den forelæggende rets forklaringer, at selv om denne retsafgørelse er blevet truffet af et dommerkollegium, anses den kun for at være endelig, når den er blevet bekræftet af den registrerende dommer, som retspræsidenten for den pågældende retsinstans har udpeget som person, der varetager et embede inden for retsvæsenet, i den årlige plan for fordeling af dommere. Den forelæggende ret har ligeledes præciseret, at parterne ikke har kendskab til den registrerende dommers medvirken eller til dennes navn, og at selv om registreringsproceduren ikke er fastsat ved lov som en betingelse for vedtagelse af en retsafgørelse, følger en sådan konsekvens af praksis ved retterne i anden instans i henhold til retternes procesreglement.

- 19 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at en dommer som den registrerende dommer, der ikke er kendt af parterne, og hvis rolle ikke er fastsat i de processuelle regler for appelsager, og som uden at være en højere retsinstans kan tilskynde det dommerkollegium, der behandler sagen, til at ændre sin afgørelse, kan have en væsentlig indvirkning på dommernes uafhængighed.
- 20 I sag C-554/21 har den forelæggende ret tilføjet, at på trods af en ændring af retspraksis i en tidligere afgørelse truffet af et af dommerkollegierne vedrørende det samme retlige spørgsmål havde den registrerende dommer ikke i forbindelse med denne ændring handlet på samme måde som i hovedsagen og havde godkendt og registreret den afgørelse, hvorved denne ændring blev foretaget, og således gjort det muligt at fremsende denne afgørelse til parterne, hvilket ifølge den forelæggende ret viser, at den registrerende dommer udøver en væsentlig indflydelse på dommerne i det kompetente dommerkollegium og deres uafhængighed.
- 21 I sag C-622/21 har den forelæggende ret fremhævet, at denne indflydelse bekræftes af den omstændighed, at den registrerende dommer uden at forelægge spørgsmålet for mødet i den pågældende afdeling besluttede at godkende registreringen og forkyndelsen af retsafgørelser, der var blevet truffet af andre kamre efter den afgørelse, der blev truffet i hovedsagen, samtidig med at denne dommer besluttede at udsætte registreringen af retsafgørelsen i hovedsagen og hjemvise den til det pågældende kammer, alene fordi dommeren ikke var enig i den løsning, der var blevet valgt i sidstnævnte afgørelse.
- 22 Den forelæggende ret har i disse to sager anført, at eksistensen af en mekanisme til registrering af retsafgørelser hidtil har været begrundet i nødvendigheden af at sikre sammenhængen i retspraksis. Den måde, hvorpå registreringstjenesten agerer, efter at der er truffet en retsafgørelse, er imidlertid efter denne rets opfattelse i strid med domstolenes uafhængighed. Som omstændighederne i hovedsagerne vidner om, udvælger registreringstjenesten for retsafgørelser de afgørelser, som en ret i anden instans skal fremsende til parterne, og beslutter, i hvilke tilfælde en afgørelse, der afviger fra retspraksis, skal offentliggøres.
- 23 I sag C-727/21 har den forelæggende ret ligeledes med hensyn til møderne i afdelingerne anført, at disse ikke er foreskrevet i retternes procesreglement, og at det kun er de registrerende dommere, afdelingsformændene og retspræsidenterne, der afgør, hvilke punkter der skal opføres på dagsordenen for et sådant møde. Parterne i sagen har ikke kendskab til dette mødes rolle og kan ikke deltage i dette møde. I henhold til artikel 40 i lov om organiseringen af retssystemet er de »retsopfattelser«, der lægges til grund på et møde i en afdeling ved en højere retsinstans, bindende for alle dommere eller kamre i denne afdeling i de enkeltsager, som de behandler. Den forelæggende ret er derfor af den opfattelse, at afdelingernes næsten lovgivningsmæssige rolle er i strid med magtens tredeling og retstatsprincippet samt princippet om dommers uafhængighed. Den forelæggende ret har imidlertid præciseret, at de »retsopfattelser«, der lægges til grund på

mødet mellem dommere ved retterne i anden instans, ikke er bindende for de højere retsinstanser, og at de øverste retsinstanser i mange tilfælde i forbindelse med behandlingen af sager, der er indbragt for dem, har vedtaget »retsopfattelser«, der er forskellige fra dem, som retterne i anden instans har vedtaget.

- 24 På denne baggrund har Visoki trgovački sud (appeldomstol i handelsretlige sager) besluttet at udsætte sagerne og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål, der er formuleret identisk i sag C-554/21, sag C-622/21 og sag C-727/2:

»Kan den regel, der fremgår af artikel 177, stk. 3, første punktum, anden del, og [artikel 177, stk. 3, andet punktum, i [retternes procesreglement], hvoraf det fremgår, at »[en sag] for en ret i anden instans anses for at være afsluttet på datoen for fremsendelse af en officiel genpart af afgørelsen fra dommerkontoret, når den er blevet returneret fra registreringstjenesten[, at] [r]egistreringstjenesten er forpligtet til at sende den tilbage til dommerkontoret hurtigst muligt efter datoen for modtagelse af sagsakterne[, og at denne officielle genpart af afgørelsen derefter] fremsendes [...] inden for en ny frist på otte dage«, anses for at være i overensstemmelse med artikel 19, stk. 1, TEU og chartrets artikel 47?«

- 25 I sag C-727/21 har Visoki trgovački sud (appeldomstol i handelsretlige sager) desuden besluttet at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er bestemmelsen i artikel 40, stk. 2, i [loven om organiseringen af retssystemet], der bestemmer, at »[d]en retsopfattelse, der fastlægges på mødet mellem alle dommerne eller i en afdeling under Vrhovni sud (øverste domstol), Visoki trgovački sud (appeldomstol i handelsretlige sager), Visoki upravni sud (appeldomstol i forvaltningsretlige sager), Visoki kazneni sud (appeldomstol i straffesager) eller Visoki prekršajni sud (appeldomstol i sager om administrative lovovertrædelser) og på mødet i en afdeling af en Županijski sud (distriktsdomstol), er bindende for alle kamre eller dommere i anden instans i denne afdeling eller [retsinstans]«, i overensstemmelse med artikel 19, stk. 1, TEU og artikel 47 [i chartret]?«

Retsforhandlingerne for Domstolen

- 26 Ved afgørelser truffet af Domstolens præsident den 8. november og den 15. november 2021 blev sagerne C-554/21 og C-622/21 udsat, indtil der var truffet endelig afgørelse i sag C-361/21, PET-PROM.
- 27 Ved afgørelse truffet af Domstolens præsident den 4. februar 2022 blev sag C-727/21 udsat indtil modtagelsen af den forelæggende rets svar i sag C-361/21, PET-PROM, for så vidt angår status for hovedsagen i sidstnævnte sag, henset til de oplysninger, som den forelæggende ret var fremkommet med inden for rammerne af sag C-727/21.
- 28 Ved afgørelse truffet af Domstolens præsident den 14. marts 2022 blev retsforhandlingerne i sagerne C-554/21, C-622/21 og C-727/21 genoptaget, henset til, at det var tvivlsomt, om den tvist i hovedsagen, der havde givet anledning til sag C-361/21, stadig bestod. Ved afgørelse truffet af Domstolens præsident samme dag blev sagerne C-554/21, C-622/21 og C-727/21 forenet med henblik på retsforhandlingernes skriftlige og mundtlige del samt dommen.

Domstolens kompetence

- 29 Indledningsvis bemærkes, at det i henhold til fast retspraksis tilkommer Domstolen selv at undersøge de omstændigheder, hvorunder den nationale ret har forelagt sagen, med henblik på at efterprøve sin egen kompetence eller formaliteten vedrørende den forelagte anmodning (dom af 22.3.2022, Prokurator Generalny (Den øverste domstols disciplinærafdeling – udnævnelse), C-508/19, EU:C:2022:201, præmis 59 og den deri nævnte retspraksis).
- 30 I denne henseende bemærkes for det første, at Domstolen inden for rammerne af en præjudiciel forelæggelse i henhold til artikel 267 TEUF udelukkende kan fortolke EU-retten inden for grænserne af de kompetencer, som den er blevet tildelt (dom af 19.11.2019, A.K. m.fl. (Den øverste domstols disciplinærafdelings uafhængighed), C-585/18, C-624/18 og C-625/18, EU:C:2019:982, præmis 77 og den deri nævnte retspraksis).
- 31 Chartrets anvendelsesområde for så vidt angår medlemsstaternes handlinger er fastlagt i dets artikel 51, stk. 1, hvorefter chartrets bestemmelser er rettet til medlemsstaterne, når de gennemfører EU-retten, og denne bestemmelse bekræfter Domstolens faste praksis om, at de grundlæggende rettigheder, der er sikret ved Unionens retsorden, kan anvendes i alle situationer, der reguleres af EU-retten, men ikke uden for sådanne situationer (dom af 19.11.2019, A.K. m.fl. (Den øverste domstols disciplinærafdelings uafhængighed), C-585/18, C-624/18 og C-625/18, EU:C:2019:982, præmis 78 og den deri nævnte retspraksis).
- 32 Hvad nærmere bestemt angår chartrets artikel 47 har den forelæggende ret i det foreliggende tilfælde ikke fremlagt oplysninger om, at tvisterne i hovedsagerne vedrører fortolkningen eller anvendelsen af en EU-retlig regel, der er gennemført på nationalt plan.
- 33 I de foreliggende sager har Domstolen derfor ikke kompetence til at fortolke chartrets artikel 47 som sådan.
- 34 For det andet bemærkes, at medlemsstaterne i henhold til artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU tilvejebringer den nødvendige adgang til domstolsprøvelse for at sikre borgernes ret til en effektiv retsbeskyttelse på de områder, der er omfattet af EU-retten. Det påhviler således medlemsstaterne at fastsætte et retsmiddel- og proceduresystem, som sikrer overholdelse af den grundlæggende ret til en effektiv domstolsprøvelse på disse områder (dom af 26.3.2020, Miasto Łowicz og Prokurator Generalny, C-558/18 og C-563/18, EU:C:2020:234, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis).
- 35 Hvad angår det materielle anvendelsesområde for artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU omhandler denne bestemmelse »de områder, der er omfattet af EU-retten«, uafhængigt af den situation, hvori medlemsstaterne gennemfører EU-retten (jf. i denne retning dom af 27.2.2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, præmis 29, og af 26.3.2020, Miasto Łowicz og Prokurator Generalny, C-558/18 og C-563/18, EU:C:2020:234, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis).
- 36 Artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU finder således navnlig anvendelse i forhold til enhver national retsinstans, der som domstol kan træffe afgørelse vedrørende spørgsmål om anvendelsen eller fortolkningen af EU-retten, og som således vedrører områder, der er omfattet af EU-retten (dom af 26.3.2020, Miasto Łowicz og Prokurator Generalny, C-558/18 og C-563/18, EU:C:2020:234, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).

- 37 Dette er således tilfældet for den forelæggende ret, som i sin egenskab af kroatisk almindelig domstol kan anmodes om at træffe afgørelse vedrørende spørgsmål, der er forbundet med anvendelsen eller fortolkningen af EU-retten, og som i dens egenskab af »retsinstans« som defineret i EU-retten er en del af det kroatiske retsmiddel- og proceduresystem på de »områder, der er omfattet af EU-retten« som omhandlet i artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, således at denne retsinstans skal opfylde kravene til en effektiv retsbeskyttelse (jf. analogt dom af 26.3.2020, Miasto Łowicz og Prokurator Generalny, C-558/18 og C-563/18, EU:C:2020:234, præmis 35 og den deri nævnte retspraksis).
- 38 Følgelig har Domstolen kompetence til at fortolke artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU i de foreliggende sager.

Spørgsmålet, om anmodningerne om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling

- 39 Det følger af fast retspraksis, at proceduren efter artikel 267 TEUF er et middel til samarbejde mellem Domstolen og de nationale retter, som giver Domstolen mulighed for at forsyne de nationale retter med de elementer vedrørende fortolkningen af EU-retten, som er nødvendige for, at de kan afgøre de for dem verserende tvister. Begrundelsen for den præjudicielle forelæggelsesprocedure er ikke, at der skal afgives responsa vedrørende generelle eller hypotetiske spørgsmål, men at der foreligger et behov med henblik på selve afgørelsen af en retstvist (dom af 22.3.2022, Prokurator Generalny (Den øverste domstols disciplinærafdeling – udnævnelse), C-508/19, EU:C:2022:201, præmis 60 og den deri nævnte retspraksis).
- 40 Det fremgår af selve ordlyden af artikel 267 TEUF, at den præjudicielle afgørelse, der anmodes om, skal være »nødvendig« for, at den forelæggende ret kan »[afsi] sin dom« i den sag, der verserer for den (dom af 22.3.2022, Prokurator Generalny (Den øverste domstols disciplinærafdeling – udnævnelse), C-508/19, EU:C:2022:201, præmis 61 og den deri nævnte retspraksis).
- 41 I det foreliggende tilfælde har den forelæggende ret anført, at de tre dommerkollegier, der behandler hovedsagerne, i sagerne C-554/21 og C-622/21 er blevet stillet over for instrukser fra den registrerende dommer, og i sag C-727/21 over for en forpligtelse til at træffe afgørelse i overensstemmelse med en »retsopfattelse«, der er blevet fastlagt på mødet i afdelingen for handelsretlige sager og andre tvister ved denne ret. Den forelæggende ret har oplyst, at disse instrukser og denne »retsopfattelse« vedrører indholdet af afgørelser, der allerede er truffet af disse tre dommerkollegier, og at overholdelsen heraf er en betingelse for den endelige afslutning af hovedsagerne samt for registreringen og meddelelsen af disse afgørelser til parterne. Med sine præjudicielle spørgsmål ønsker den forelæggende ret netop oplyst, om artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for »indgreb« som de i hovedsagen omhandlede i den judicielle virksomhed, der udøves af et dommerkollegium ved en ret, idet disse indgreb foretages af andre personer, der varetager et embede ved denne ret. Domstolens besvarelse af disse præjudicielle spørgsmål er dermed nødvendig for, at den forelæggende ret kan afslutte de tre hovedsager endeligt.
- 42 Henset til ovenstående betragtninger skal det fastslås, at anmodningerne om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling.

Om de præjudicielle spørgsmål

- 43 Med sine spørgsmål, som skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for, at der i national ret foreskrives en intern mekanisme ved en national retsinstans, i henhold til hvilken det gælder dels, at en retsafgørelse kun kan fremsendes til parterne med henblik på at afslutte den pågældende sag, hvis en registrerende dommer, som ikke er en del af det dommerkollegium, der har truffet denne afgørelse, godkender indholdet af den nævnte afgørelse, dels at et afdelingsmøde ved denne nationale retsinstans har kompetence til at vedtage »retsopfattelser«, som er bindende for alle kamre eller dommere ved den nævnte retsinstans.
- 44 Indledningsvis bemærkes, at selv om organiseringen af den dømmende magt i medlemsstaterne, bl.a. de nationale domstoles oprettelse, sammensætning, kompetence og funktion, henhører under medlemsstaternes kompetence, er de under udøvelsen af denne kompetence ikke desto mindre forpligtet til at overholde de forpligtelser, der påhviler dem i henhold til EU-retten, og navnlig artikel 19 TEU (jf. i denne retning dom af 5.6.2023, Kommissionen mod Polen (Dommeres uafhængighed og privatliv) (C-204/21, EU:C:2023:442, præmis 63 og den deri nævnte retspraksis).
- 45 I denne henseende udgør princippet om effektiv domstolsbeskyttelse, som artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU henviser til, et generelt EU-retligt princip, der bl.a. er fastslået i artikel 6, stk. 1, i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950 (herefter »EMRK«), hvortil svarer chartrets artikel 47, stk. 2 (jf. i denne retning dom af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 219 og den deri nævnte retspraksis). Der skal følgelig tages behørigt hensyn til sidstnævnte bestemmelse ved fortolkningen af artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU (dom af 6.10.2021, W.Ż. (Afdelingen for ekstraordinær prøvelse og offentlige sager ved den øverste domstol – udnævnelse), C-487/19, EU:C:2021:798, præmis 102 og den deri nævnte retspraksis).
- 46 For så vidt som chartret indeholder rettigheder svarende til dem, der er sikret ved EMRK, tilsligter chartrets artikel 52, stk. 3, i øvrigt at sikre den nødvendige sammenhæng mellem de i chartret indeholdte rettigheder og de tilsvarende ved EMRK sikrede rettigheder, dog uden at dette berører EU-retten autonomi. Ifølge forklaringerne til chartret om grundlæggende rettigheder (EUT 2007, C 303, s. 17) svarer chartrets artikel 47, stk. 2, til EMRK's artikel 6, stk. 1. Domstolen skal følgelig sørge for, at den fortolkning, som den foretager i de foreliggende sager, sikrer et beskyttelsesniveau, som ikke tilsidesætter det beskyttelsesniveau, der er sikret ved EMRK's artikel 6, stk. 1, således som denne bestemmelse fortolkes af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (jf. i denne retning dom af 6.10.2021, W.Ż. (Afdelingen for ekstraordinær prøvelse og offentlige sager ved den øverste domstol – udnævnelse), C-487/19, EU:C:2021:798, præmis 123 og den deri nævnte retspraksis).
- 47 Når dette er sagt, skal det bemærkes, at enhver medlemsstat i henhold til artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU skal sørge for, at de retsinstanser, der som »domstole« i EU-retten forstand skal træffe afgørelse om spørgsmål, der er knyttet til anvendelsen eller til fortolkningen af denne ret, og som således henhører under medlemsstatens retsmiddelsystem på de områder, der er omfattet af EU-retten, opfylder kravene til en effektiv domstolsbeskyttelse, herunder kravet om uafhængighed (dom af 22.2.2022, RS (Virkningen af domme afsagt af en forfatningsdomstol), C-430/21, EU:C:2022:99, præmis 40 og den deri nævnte retspraksis).

- 48 Enhver national foranstaltning eller praksis, der har til formål at undgå eller afhjælpe forskelle i retspraksis og således sikre den retssikkerhed, der er uløseligt forbundet med retsstatsprincippet, skal derfor være i overensstemmelse med de krav, der følger af artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU.
- 49 I denne henseende bemærkes for det første, at kravet om retternes uafhængighed, som er uløseligt forbundet med udøvelsen af dømmende myndighed, er en del af kerneindholdet i retten til en effektiv retsbeskyttelse og i den grundlæggende ret til en retfærdig rettergang, der har afgørende betydning som garant for beskyttelsen af samtlige de rettigheder, som borgerne afleder af EU-retten, og for bevarelsen af medlemsstaternes fælles værdier, der er nævnt i artikel 2 TEU, herunder retsstatsprincippet (dom af 15.7.2021, Kommissionen mod Polen (Disciplinærordning for dommere), C-791/19, EU:C:2021:596, præmis 58 og den deri nævnte retspraksis).
- 50 Dette krav om uafhængighed omfatter i henhold til fast retspraksis to aspekter. Det første, eksterne, aspekt kræver, at den pågældende ret udøver sit hverv helt uafhængigt og uden at være underlagt noget hierarkisk forhold eller stå i afhængighedsforhold til nogen og uden at modtage ordrer eller instrukser fra nogen, og at den således er beskyttet mod indgreb og pres udefra, der kan bringe dens medlemmers uafhængige bedømmelse i fare og påvirke deres afgørelser (dom af 19.11.2019, A.K. m.fl. (Den øverste domstols disciplinærafdelings uafhængighed), C-585/18, C-624/18 og C-625/18, EU:C:2019:982, præmis 121).
- 51 Det andet, interne, aspekt hænger sammen med begrebet upartiskhed og vedrører det forhold, at der skal være den samme afstand til tvistens parter og deres respektive interesser for så vidt angår tvistens genstand. Dette aspekt fordrer objektivitet og en fuldstændig mangel på interesse i sagens udfald ud over den strikte anvendelse af retsregler (dom af 19.11.2019, A.K. m.fl. (Den øverste domstols disciplinærafdelings uafhængighed), C-585/18, C-624/18 og C-625/18, EU:C:2019:982, præmis 122).
- 52 Disse garantier for uafhængighed og upartiskhed forudsætter, at der findes regler om bl.a. det omhandlede organs sammensætning, som gør det muligt at fjerne enhver rimelig tvivl i offentligheden om, at organet er uimodtageligt for påvirkninger udefra og neutralt i forhold til de interesser, som står over for hinanden (jf. i denne retning dom af 19.11.2019, A.K. m.fl. (Den øverste domstols disciplinærafdelings uafhængighed), C-585/18, C-624/18 og C-625/18, EU:C:2019:982, præmis 123).
- 53 Det er i denne henseende afgørende, at dommerne er beskyttet mod indblanding eller ydre pres, der ville kunne bringe deres uafhængighed i fare. De regler, der finder anvendelse på dommeres status og udøvelse af deres funktion, skal navnlig gøre det muligt at udelukke ikke blot enhver direkte indflydelse i form af instrukser, men ligeledes mere indirekte former for indflydelse, der kan påvirke de pågældende dommeres afgørelser, og derved gøre det muligt at udelukke, at disse dommere ikke fremstår som uafhængige og upartiske, hvilket kan skade den tillid, som domstolene skal indgyde borgerne i et demokratisk samfund og i en retsstat (dom af 15.7.2021, Kommissionen mod Polen (Disciplinærordning for dommere), C-791/19, EU:C:2021:596, præmis 60 og den deri nævnte retspraksis).
- 54 Selv om den »eksterne« del af uafhængigheden i det væsentlige har til formål at beskytte domstolenes uafhængighed i forhold til den lovgivende og den udøvende magt i overensstemmelse med det princip om magtens tredeling, som er kendetegnende for den måde, hvorpå en retsstat fungerer, skal denne del imidlertid forstås således, at den også omfatter

beskyttelse af dommere mod utilbørlig påvirkning, der hidrører fra den pågældende retsinstans' »interne forhold« (jf. i denne retning Menneskerettighedsdomstolens dom af 22.12.2009, Parlov-Tkalčić mod Kroatien, CE:ECHR:2009:1222JUD002481006, § 86).

- 55 For det andet er det, henset til den uadskillelige forbindelse, der foreligger mellem garantien for dommers uafhængighed og upartiskhed og garantien for adgang til en domstol, som forudgående er oprettet ved lov (jf. i denne retning dom af 21.12.2023, Krajowa Rada Sądownictwa (En dommers forbliven i sit embede), C-718/21, EU:C:2023:1015, præmis 59 og den deri nævnte retspraksis), ligeledes et krav efter artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, at der er tale om en domstol, som »forudgående er oprettet ved lov«. Dette udtryk, der bl.a. afspejler retstatsprincippet, vedrører ikke blot selve retsgrundlaget for den pågældende domstols eksistens, men også sammensætningen af det dommerkollegium, der behandler hver enkelt sag (jf. i denne retning dom af 26.3.2020, Fornyet prøvelse Simpson mod Rådet og HG mod Kommissionen, C-542/18 RX-II og C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, præmis 73, og af 22.3.2022, Prokurator Generalny (Den øverste domstols disciplinærafdeling – udnævnelse), C-508/19, EU:C:2022:201, præmis 73). Dette princip indebærer bl.a., at det dommerkollegium, som behandler sagen, træffer den afgørelse, hvorved sagens behandling afsluttes, alene.
- 56 Udtrykket »forudgående oprettet ved lov« har bl.a. til formål at undgå, at organiseringen af retsvæsenet overlades til den udøvende magts skøn, og at sørge for, at dette område reguleres ved en lov. I lande med kodificeret ret kan organiseringen af retsvæsenet endvidere heller ikke overlades til domstolsmyndighedernes skøn, hvilket dog ikke udelukker, at de kan have en vis beføjelse til at fortolke den nationale lovgivning på området (jf. i denne retning dom af 15.7.2021, Kommissionen mod Polen (Disciplinærordning for dommere), C-791/19, EU:C:2021:596, præmis 168 og den deri nævnte retspraksis).
- 57 En »domstol oprettet ved lov« er kendetegnet ved sin dømmende rolle, dvs. på grundlag af retsregler og efter en tilrettelagt procedure at afgøre ethvert spørgsmål, der henhører under dens kompetence. Den skal derfor ud over medlemmernes uafhængighed og upartiskhed ligeledes opfylde andre betingelser, i særdeleshed en betingelse om, at den procedure, der følges for den pågældende domstol, skal give visse garantier (jf. i denne retning Menneskerettighedsdomstolens dom af 22.6.2000, Coëme m.fl. mod Belgien, CE:ECHR:2000:0622JUD003249296, § 99).
- 58 For det tredje bemærkes, at disse garantier omfatter kontradiktionsprincippet, som er en integrerende del af retten til en retfærdig rettergang og til en effektiv domstolsbeskyttelse (jf. i denne retning dom af 17.12.2009, Fornyet prøvelse M mod EMEA, C-197/09 RX-II, EU:C:2009:804, præmis 59, af 16.10.2019, Glencore Agriculture Hungary, C-189/18, EU:C:2019:861, præmis 61, af 29.4.2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, præmis 92, og af 10.2.2022, Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Forældelsesfrist), C-219/20, EU:C:2022:89, præmis 46). Dette princip indebærer bl.a., at parterne kontradiktorisk kan drøfte alle de faktiske og retlige forhold, der er afgørende for udfaldet af proceduren (dom af 2.12.2009, Kommissionen mod Irland m.fl., C-89/08 P, EU:C:2009:742, præmis 56, og af 17.12.2009, Fornyet prøvelse M mod EMEA, C-197/09 RX-II, EU:C:2009:804, præmis 41).
- 59 De krav, der er nævnt i nærværende doms præmis 47-58, forudsætter således bl.a., at der findes gennemsigtige og kendte regler for borgerne vedrørende sammensætningen af dommerkollegierne, som kan udelukke enhver uberettiget indblanding i beslutningsprocessen i en given sag fra personer, som ikke er en del af det dommerkollegium, der er ansvarligt for behandlingen af denne sag, og over for hvilke parterne ikke har kunnet gøre deres argumenter gældende.

- 60 Selv om det ganske vist tilkommer den forelæggende ret at anvende alle de nævnte principper, kan Domstolen imidlertid som led i det retslige samarbejde, der er indført ved artikel 267 TEUF, og på grundlag af sagsakterne forsyne en national ret med de EU-retlige fortolkningselementer, der kan være hensigtsmæssige for den ved vurderingen af den ene eller den anden EU-retlige bestemmelses virkninger (dom af 6.10.2021, W.Ż. (Afdelingen for ekstraordinær prøvelse og offentlige sager ved den øverste domstol – udnævnelse), C-487/19, EU:C:2021:798, præmis 133 og den deri nævnte retspraksis).
- 61 Hvad angår den i hovedsagen omhandlede registrerende dommers medvirken fremgår det af de sagsakter, som Domstolen råder over, at artikel 177, stk. 3, i retternes procesreglement ikke fastsætter, at denne dommer på nogen måde har kompetence til at kontrollere indholdet af en retsafgørelse eller til at forhindre, at denne retsafgørelse formelt afsiges og forkyndes for parterne, hvis denne registrerende dommer ikke er enig i dens indhold.
- 62 Det fremgår ligeledes af disse sagsakter, at en sådan kompetence heller ikke er fastsat i loven om organiseringen af retssystemet, navnlig denne lovs artikel 40, stk. 2, som vedrører det forhold, at »retsopfattelser« vedtaget på afdelingsmøderne er bindende.
- 63 Ifølge den forelæggende rets oplysninger og som illustreret af de faktiske omstændigheder i de tre hovedsager synes disse bestemmelser imidlertid i praksis at blive anvendt på en sådan måde, at den registrerende dommers rolle er mere vidtrækkende end blot at varetage en registreringsfunktion.
- 64 Selv om denne dommer ikke kan sætte sin vurdering i stedet for vurderingen fra det dommerkollegium, der behandler den pågældende sag, kan den pågældende således reelt blokere registreringen af den trufne retsafgørelse og således hindre afslutningen af beslutningsprocessen og meddelelsen af denne afgørelse til parterne ved at hjemvise sagen til dette dommerkollegium med henblik på fornyet prøvelse af den nævnte afgørelse i lyset af dommerens egne juridiske bemærkninger og, såfremt der fortsat består en uenighed med nævnte dommerkollegium, ved at opfordre formanden for den pågældende afdeling til at indkalde til et afdelingsmøde med henblik på sidstnævntes vedtagelse af en »retsopfattelse«, som vil være bindende bl.a. for dette dommerkollegium.
- 65 Virkningen af en sådan praksis er, at den registrerende dommer får mulighed for at blande sig i den pågældende sag, og denne indblanding kan føre til, at dommeren påvirker den endelige løsning, der vil blive valgt i den pågældende sag.
- 66 Imidlertid synes den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning, således som det fremgår af denne doms præmis 61 og 62, for det første ikke at indeholde bestemmelser om en indgriben af denne karakter fra den registrerende dommers side.
- 67 For det andet foregår denne indgriben, efter at det dommerkollegium, som den pågældende sag er blevet fordelt til, ved afslutningen af sin rådslagning har truffet sin retsafgørelse, selv om den registrerende dommer ikke tilhører dette dommerkollegium og således ikke har deltaget i de forudgående faser af den procedure, der førte til denne afgørelse. Den nævnte dommer kan således udøve sin indflydelse på indholdet af retsafgørelser truffet af dommerkollegier, som dommeren ikke er en del af.

- 68 For det tredje synes den registrerende dommers beføjelse til at gribe ind end ikke at være afgrænset af klart angivne objektive kriterier, som afspejler en specifik begrundelse, og som kan forhindre udøvelsen af en skønsbeføjelse. I tvisten i den hovedsag, der har givet anledning til sag C-554/21, har den registrerende dommer således fastslået, at den retsafgørelse, som denne dommer blev forelagt, var i overensstemmelse med en anden tidligere afgørelse, men ikke med to andre tidligere afgørelser, og har foretrukket den ene af de to forskellige retlige løsninger. I tvisten i den hovedsag, der har givet anledning til sag C-622/21, har den registrerende dommer begrundet hjemvisningen af sagen til det pågældende dommerkollegium med, at der foreligger afgørelser, hvori man, efter at den i hovedsagen omhandlede afgørelse blev truffet, har foretrukket det modsatte synspunkt. I tvisten i den hovedsag, der har givet anledning til sag C-727/21, er det med den begrundelse, at den registrerende dommer ikke deler det retlige synspunkt, der er givet udtryk for i den i hovedsagen omhandlede afgørelse, at denne dommer uden at henvise til nogen tidligere afgørelse har hjemvist sagen til det pågældende dommerkollegium, som dog i sin egen afgørelse havde henvist til en tidligere afgørelse, hvorved der blev valgt en tilsvarende løsning.
- 69 Henset til det ovenstående er en praksis som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter den retsafgørelse, der træffes af det dommerkollegium, som behandler sagen, kun kan anses for at være endelig og fremsendes til parterne, hvis dens indhold er blevet godkendt af en registrerende dommer, der ikke er en del af dette dommerkollegium, ikke forenelig med de krav, der er forbundet med retten til en effektiv domstolsbeskyttelse.
- 70 Hvad angår en indgriben på et afdelingsmøde som omhandlet i hovedsagen fremgår det af ordlyden af artikel 40, stk. 1 og 2, i lov om organiseringen af retssystemet, at der, bl.a. når der hersker fortolkningsforskelle mellem afdelinger, kamre eller dommere ved denne retsinstans om spørgsmål vedrørende lovens anvendelse, kan indkaldes til et afdelings- eller domtermøde ved en retsinstans, og at der efterfølgende på dette møde formuleres en »retsopfattelse«, som er bindende for alle kamre og dommere i denne afdeling eller ved den pågældende retsinstans.
- 71 Det fremgår desuden af den forelæggende rets forklaringer, at en afdelingsformand kan indkalde til et sådant afdelingsmøde efter anmodning fra den registrerende dommer, når denne sidstnævnte ikke samtykker i registreringen af den retsafgørelse, der er blevet fremsendt til den registrerende dommer af det dommerkollegium, som behandler den pågældende sag, i hvert fald når dette dommerkollegium agter at opretholde sin afgørelse efter at have foretaget den af denne dommer krævede fornøvede prøvelse heraf.
- 72 Ifølge disse forklaringer kan alle dommere i den pågældende afdeling deltage i dette møde, herunder de dommere, der behandler den pågældende sag, og den registrerende dommer. I denne henseende bemærkes, at selv om dommerne i det pågældende dommerkollegium, således som det fremgår af sagsakterne vedrørende sag C-727/21, synes at have deltaget i det omhandlede afdelingsmøde, er flertallet af de dommere, der deltager i dette afdelingsmøde, andre dommere, der er medlemmer af den pågældende retsinstans, men ikke af dette dommerkollegium. Det fremgår endvidere af artikel 40, stk. 3, i lov om organiseringen af retssystemet, at »professorer fra det juridiske fakultet, fremtrædende videnskabsfolk eller eksperter inden for et bestemt retsområde«, som er personer uden for den pågældende retsinstans, under visse omstændigheder kan deltage i et sådant afdelingsmøde og dermed i en retslig procedure.
- 73 Det fremgår ligeledes af disse forklaringer, at det ikke tilkommer et afdelingsmøde at træffe endelig afgørelse i den sag, der danner grundlag for forelæggelsen for afdelingen, eller at foreslå en konkret løsning i denne sag. Selv om en »retsopfattelse« afgivet på dette afdelingsmøde er

formuleret mere eller mindre abstrakt og gælder for alle dommere, anlægges der på det nævnte møde imidlertid en fortolkning af retsregler i lyset af de konkrete tilfælde for at kunne afgive denne »retsopfattelse«.

- 74 Ifølge artikel 40, stk. 2, i lov om organiseringen af retssystemet skal bl.a. det dommerkollegium, som har truffet retsafgørelsen i den sag, der danner grundlag for forelæggelsen for afdelingen, overholde en »retsopfattelse«, der er vedtaget på et afdelingsmøde, hvis denne retsafgørelse endnu ikke er blevet registreret eller fremsendt. Den registrerende dommer, som i praksis har til opgave at sikre overholdelsen af de »retsopfattelser«, der vedtages på et afdelingsmøde, kan således afslå at registrere den »nye« retsafgørelse, som dette dommerkollegium har truffet, hvis den afviger fra denne »retsopfattelse«.
- 75 Afdelingsmødets indgriben gør det de facto muligt for en gruppe dommere, der deltager i dette afdelingsmøde, at gribe ind i den endelige løsning af en sag, der tidligere er blevet behandlet og afgjort af det kompetente dommerkollegium, men endnu ikke registreret og fremsendt.
- 76 Udsigten for dette dommerkollegium til, i tilfælde af at det fastholder et juridisk synspunkt, der er forskelligt fra den registrerende dommers, at se sin retsafgørelse efterprøvet på et afdelingsmøde, samt det nævnte dommerkollegiums forpligtelse til efter en rådslagning, der er afsluttet, ikke desto mindre at overholde den »retsopfattelse«, som er blevet fastlagt ved dette afdelingsmøde, kan således påvirke denne afgørelses endelige indhold.
- 77 For det første fremgår det ikke, at det i hovedsagen omhandlede afdelingsmødes beføjelse til at gribe ind er tilstrækkeligt afgrænset af kriterier, der er objektive og anvendes som sådanne. Selv om artikel 40, stk. 1, i lov om organiseringen af retssystemet ganske vist bestemmer, at der skal indkaldes til et afdelingsmøde, »når det konstateres, at der forekommer fortolkningsforskelle mellem afdelinger, kamre eller dommere i spørgsmål om anvendelse af loven, eller når et kammer eller en dommer i en afdeling afviger fra den hidtil herskende retsopfattelse«, fremgår det af beskrivelsen af de faktiske omstændigheder i forelæggelsesafgørelsen i sag C-727/21, at der blev indkaldt til det pågældende afdelingsmøde alene med den begrundelse, at den registrerende dommer ikke delte det kompetente dommerkollegiums juridiske synspunkt, uden at der blev henvist til nogen afgørelse, som var udtryk for en afvigelse fra dette synspunkt i tidligere retsafgørelser.
- 78 For det andet synes det at fremgå af de sagsakter, som Domstolen råder over i sag C-727/21, at i lighed med den registrerende dommers indgriben bringes den omstændighed, at der indkaldes til et afdelingsmøde, og at der på dette møde afgives en »retsopfattelse«, der bl.a. er bindende for det dommerkollegium, som behandler denne sag, heller ikke til parternes kendskab på noget tidspunkt. Disse parter synes således ikke at have mulighed for at udøve deres processuelle rettigheder i forbindelse med et sådant afdelingsmøde.
- 79 Henset til ovenstående betragtninger er en national lovgivning, hvorefter et afdelingsmøde ved en national retsinstans ved at afgive en »retsopfattelse« kan tvinge det dommerkollegium, som behandler sagen, til at ændre indholdet af den retsafgørelse, som dette dommerkollegium tidligere har truffet, selv om dette afdelingsmøde også inkluderer andre dommere end dommerne i dette dommerkollegium samt i givet fald personer uden for den pågældende retsinstans, for hvilke parterne ikke har mulighed for at gøre deres argumenter gældende, ikke forenelig med de krav, der er forbundet med retten til en effektiv domstolsbeskyttelse og retten til en retfærdig rettergang.

- 80 Det skal endvidere præciseres, at en processuel mekanisme, som gør det muligt for en dommer ved en national retsinstans, der ikke har sæde i det kompetente dommerkollegium, at henvise en sag til et udvidet dommerkollegium ved denne retsinstans med henblik på at undgå eller afhjælpe forskelle i retspraksis og således sikre den retssikkerhed, der er uløseligt forbundet med retsstatsprincippet, ikke tilsidesætter de krav, der følger af artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, forudsat at sagen endnu ikke er optaget til votering af det dommerkollegium, der oprindeligt var udpeget, at de omstændigheder, hvorunder en sådan henvisning kan foretages, klart fremgår af den lovgivning, der finder anvendelse, og at den nævnte henvisning ikke fratager de berørte personer muligheden for at deltage i proceduren for dette udvidede dommerkollegium. Desuden kan det oprindeligt udpegede dommerkollegium altid beslutte at foretage en sådan henvisning af sagen.
- 81 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal de forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for, at der i national ret foreskrives en intern mekanisme ved en national retsinstans, hvorefter
- den retsafgørelse, der træffes af det dommerkollegium, som behandler en sag, kun kan fremsendes til parterne med henblik på at afslutte den pågældende sag, hvis dens indhold er blevet godkendt af en registrerende dommer, der ikke er en del af dette dommerkollegium
 - et afdelingsmøde ved denne retsinstans har beføjelse til ved at afgive en »retsopfattelse« at tvinge det dommerkollegium, som behandler en sag, til at ændre indholdet af den retsafgørelse, som dommerkollegiet tidligere har truffet, selv om dette afdelingsmøde også inkluderer andre dommere end dommerne i dette dommerkollegium samt i givet fald personer uden for den pågældende retsinstans, for hvilke parterne ikke har mulighed for at gøre deres argumenter gældende.

Sagsomkostninger

- 82 Da sagens behandling i forhold til hovedsagernes parter udgør et led i de sager, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

Artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU

skal fortolkes således, at

denne bestemmelse er til hinder for, at der i national ret foreskrives en intern mekanisme ved en national retsinstans, hvorefter

- **den retsafgørelse, der træffes af det dommerkollegium, som behandler en sag, kun kan fremsendes til parterne med henblik på at afslutte den pågældende sag, hvis dens indhold er blevet godkendt af en registrerende dommer, der ikke er en del af dette dommerkollegium**

- et afdelingsmøde ved denne retsinstans har beføjelse til ved at afgive en »retsopfattelse« at tvinge det dommerkollegium, som behandler en sag, til at ændre indholdet af den retsafgørelse, som dommerkollegiet tidligere har truffet, selv om dette afdelingsmøde også inkluderer andre dommere end dommerne i dette dommerkollegium samt i givet fald personer uden for den pågældende retsinstans, for hvilke parterne ikke har mulighed for at gøre deres argumenter gældende.

Underskrifter